

Advies
Tijdelijke vrijstellingsregeling
stuifbestrijding 2014

TCB A093(2014)

De TCB is een onafhankelijke adviescommissie die in 1987 bij wet is ingesteld. De TCB adviseert hoofdzakelijk de ministers van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken over technisch-wetenschappelijke aspecten van milieubeleid voor de bodem. Het gaat daarbij om het vertalen en toepasbaar maken van wetenschappelijke kennis voor het beleid.

De leden van de TCB zijn afkomstig uit disciplines zoals bodemkunde, chemie, geohydrologie, ecologie en toxicologie. Zij adviseren vanuit een brede oriëntatie.

De TCB adviseert onder meer over bodemnormstelling en risicobeoordeling van bodemverontreiniging, bodembeheer in de landbouw, beheer van het bodemwatersysteem inclusief grondwater, en ruimtelijke ordening in relatie tot bodemkwaliteit. De duurzaamheid van het bodemgebruik en het bodembeheer is daarbij het uitgangspunt.

Contactgegevens

Technische commissie bodem

Postbus 30947

2500 GX Den Haag

T 070 – 456 6596

E info@tcbodem.nl

W www.tcbodem.nl

Aan
De Staatssecretaris van Economische Zaken
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

TCB A093(2014)

Den Haag, 17 maart 2014

Betreft: advies Tijdelijke vrijstellingsregeling stuifbestrijding 2014

Mevrouw de Staatssecretaris,

Met uw brief van 13 maart 2014¹ vraagt u mede namens de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu de TCB om advies over uw voornemen om tot 1 juni van dit jaar in het veenkoloniaal gebied² en op Texel het bovengronds aanwenden van runderdrijfmest toe te staan ter bestrijding van winderosie. Hiermee wordt het verbod op stuifbestrijding met drijfmest als uitvloeisel van het vierde actieprogramma Nitraatrichtlijn (4^e AP) voor het vierde achtereenvolgende jaar opgeheven en is deze regel alleen in 2010 van kracht geweest.

Sinds de invoering in de jaren negentig van de verplichting tot emissiearme aanwending van drijfmest zijn bouwland op Texel en zand- en lössgronden met een veenkoloniaal bouwplan ten behoeve van stuifbestrijding uitgezonderd geweest van het verbod op bovengrondse aanwending. Voor de uitzondering in het veenkoloniaal gebied werd in het 4^e AP van 2009 geen aanleiding meer gezien vanwege bevredigende alternatieven en werd aangekondigd dat de vrijstelling voor Texel in 2014 zou worden opgeheven. In het door u in 2013 voorgestelde 5^e AP voor de periode 2014-2017, waarover thans de onderhandelingen met de Europese Commissie gaande zijn, wordt echter de vrijstelling permanent gemaakt omdat 'de bevredigende alternatieven niet overal beschikbaar zijn en bovendien kostbaar'.

Alternatieven voor het oppervlakkig aanbrengen van drijfmest als middel tegen stuifbestrijding zijn materialen als cellulose en houtmulch. Deze alternatieven geven goede prestaties en zijn niet veel duurder³. Met deze maatregelen kan winderosie op braakliggende percelen worden tegengaan. Eerder gaf de TCB aan dat het beter is om structurele maatregelen te treffen die percelen minder stuif- en windgevoelig maken. Te denken valt aan het verhogen van het bodemorganische stofgehalte en het aanbrengen van voldoende bodembedekking, bijvoorbeeld door inzaai van zomergerst. Met

¹ Met kenmerk DGA-PAV / 13077209, zie bijlage.

² Veenkoloniaal gebied: gronden in de provincie Drenthe, de provincie Groningen ten zuiden van het Eemskanaal en de provincie Overijssel ten noorden van de lijn Zwolle, Ommen en Coevorden.

³ Paauw, J. *et al*, 2012. Mogelijkheden voor beperking van stuifschade op zand- en dalgrond. Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, Wageningen UR, PPO-nr. 519.

windsingels en andere landschappelijke inrichtingsmaatregelen kan worden gezorgd dat de wind minder vat krijgt op de bodem. Deze kunnen zodanig worden aangelegd, dat het open en weidse landschappelijke karakter van het veenkoloniaal gebied behouden blijft.

Er is de TCB geen onderzoek bekend waaruit blijkt dat de alternatieven waarvan ten tijde van het 4^e AP sprake was, tegenwoordig in het veenkoloniaal gebied minder beschikbaar zouden zijn dan elders in Nederland, zoals het 5^e AP vermeldt, of dat er financiële of praktische bezwaren zouden zijn, zoals in de toelichting van uw conceptvrijstellingsregeling staat. Zij acht dit ook niet aannemelijk. Voor Texel ligt dit anders, omdat dit een eiland is waar zoet water, nodig voor stuifbestrijding met bijvoorbeeld papiercellulose, schaars is. Ook zullen op een eiland hogere kosten moeten worden gemaakt voor de aanvoer van alternatieve materialen. De TCB vindt dat de achtereenvolgende vrijstellingen de ontwikkeling en het gebruik van alternatieven voor erosiebestrijding niet stimuleert.

WAAROM EMISSIEARM AANWENDEN?

In haar recente advies over bovengronds aanwenden van runderdrijfmest⁴ heeft de TCB beschreven waarom emissiearm aanwenden van drijfmest nodig is. De TCB acht het van belang om dit nogmaals te benadrukken en verwijst voor de referenties korthedshalve naar dit eerdere advies.

Bovengrondse aanwending van dierlijke mest is sinds de jaren negentig niet meer toegestaan, omdat hierdoor een groot deel van de in de mest aanwezige stikstof als ammoniak vervluchtigt. Na transport door de lucht leidt dit tot depositie van ammoniak in bijvoorbeeld natuurgebieden. Snelgroeiende stikstofminnende planten verdringen daar vervolgens karakteristieke soorten, met gevolgen voor bijvoorbeeld vlinders en vogels. Bovendien draagt ammoniakdepositie bij aan bodemverzuring. Verzuring kan leiden tot verlies van de buffercapaciteit van de bodem, een lagere pH, verhoogde uitspoeling van calcium, magnesium en kalium en verhoogde concentraties aan opneembare zware metalen, vooral aluminium, met schadelijke effecten op wortelgroei. Ten opzichte van bovengronds uitrijden beperkt emissiearm aanwenden van mest de uitstoot van ammoniak met zo'n 80 procent. Bijkomend voordeel van emissiearm aanwenden is dat de stikstof uit de mest in de bodem terecht komt en zo door het gewas kan worden benut en niet naar de lucht verdwijnt.

Ondanks de verplichting tot emissiearme aanwending van dierlijke mest en de afname van de ammoniakemissie sindsdien, is de schade aan natuur en biodiversiteit door ammoniakemissie nog steeds groot. Circa 60 procent van het areaal natuur heeft een zodanig hoge toevoer van stikstof dat kwetsbare plantensoorten worden verdrongen door grassen en struiken. Daarnaast kan lokale eutrofiëring toenemen bij bovengrondse aanwending van drijfmest, met onder andere gevolgen voor nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

De totale berekende emissie van ammoniak in Nederland bedroeg in 2012 ongeveer 114 miljoen kg en ligt daarmee onder het vastgestelde EU-NEC-plafond van 128 miljoen kg (EU, 2001); de landbouw droeg hier 105 miljoen kg aan bij. De laatste jaren is de veestapel weer wat gegroeid en in 2015 komt het melkquotum te vervallen, waardoor deze groei naar verwachting zal doorzetten. Hierdoor nemen de risico's op meer ammoniakemissie toe. Het is onzeker of het wetsvoorstel voor verplichte mestverwerking, dat op 17 december 2013 is aanvaard door de Eerste Kamer en op 1 januari 2014 in werking is getreden, ertoe zal leiden dat de ammoniakemissie onder het EU-NEC-plafond blijft. Uit het voorgaande blijkt dat er geen ruimte is voor een toename van de ammoniakemissie.

⁴ A091(2014) advies Vrijstellingsregeling bovengronds aanwenden runderdrijfmest op eigen grasland.

De TCB constateert dat het aantal vrijstellingen van de verplichte emissiearme aanwending in de afgelopen jaren is toegenomen, getuige deze vierde ontheffing voor stuifbestrijding, de voorgenomen permanente vrijstelling hiervoor in het 5^e AP en de vrijstellingen tot bovengrondse mestaanwending voor de boeren van de VBBM en de NFW. Dit wekt de indruk dat gaandeweg minder belang wordt gehecht aan emissiearme mesttoediening. Dit is gezien bovenstaande argumenten onterecht en staat haaks op de economische ontwikkelruimte die voor de landbouw wordt gezocht met de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Hierin zijn extra nationale maatregelen aangekondigd waaronder nog beter emissiearm aanwenden van mest.

Uw ambtsvoorganger heeft in mei 2011⁵ aan de Tweede Kamer gemeld de voor- en nadelen van verschillende mogelijkheden van erosiebestrijding opnieuw te willen beoordelen. De TCB heeft begrepen dat deze herbeoordeling niet heeft plaatsgevonden. De TCB adviseerde in 2012 dat preventie van erosie⁶ nadrukkelijk aandacht dient te krijgen. In 2013 adviseerde zij uw ministerie om zich samen met de agrarische sector actief in te zetten voor het ontwikkelen van duurzame en haalbare alternatieven voor de bestrijding van winderosie. De TCB heeft aangeboden om samen met uw ministerie een workshop over dit onderwerp te organiseren, maar hier bleek geen belangstelling voor te zijn.

De TCB vraagt zich nu af waarop de voorgenomen vrijstelling is gebaseerd, mede gezien de onverminderde noodzaak de ammoniakemissies in Nederland terug te dringen. Zij constateert dat de onderbouwing ervan ontbreekt.

HET ADVIES

De TCB adviseert de voorgenomen vrijstelling tot bovengronds aanwenden van runderdrijfmest voor stuifbestrijding niet te verlenen voor het veenkoloniaal gebied. Er zijn bevredigende alternatieven beschikbaar en het belang van emissiearme aanwending van drijfmest ter bestrijding van ammoniakemissie is onverminderd hoog. Voor Texel kan een uitzondering worden gemaakt.

Een afschrift van dit advies stuur ik naar de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu.

Met de meeste hoogachting,

Het origineel van dit advies is gestuurd aan de verantwoordelijke bewindspersoon/personen.
--

Ali Edelenbosch
Voorzitter van de Technische commissie bodem

⁵ Brief van de Staatssecretaris van EL&I aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende ontheffing voor het uitrijden van drijfmest als stuifremmer, 25 mei 2011, kenmerk 202873.

⁶ Hierbij denkt zij aan de keuze voor gewassen die gewasresten achterlaten op het land en conserverende grondbewerking waarmee de weerstand van de bodem tegen erosie kan worden verhoogd.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Technische Commissie Bodem
Postbus 30947
2500 GX `S-GRAVENHAGE

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
drs. P.J.A. Soons

T 070 378 4648

p.j.a.soons@minez.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 14043800

Uw kenmerk

Bijlage(n)
1

Datum **13 MAART 2014**
Betreft Tijdelijke vrijstellingsregeling stuifbestrijding

Geachte Voorzitter,

In het vijfde actieprogramma inzake de Nitraatrichtlijn, heb ik aangekondigd wederom toe te staan dat in het veenkoloniaal gebied en op Texel, ter bescherming van gewassen tegen winderosie, runderdrijfmest op niet-emissiearme wijze wordt toegepast. Vooruitlopend op de vaststelling daarvan ben ik voornemens een vrijstellingsregeling te treffen als hierbij gevoegd. Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 64 Wet Bodembescherming, ontvang ik graag, mede namens de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, op korte termijn uw opmerkingen bij dit voornemen.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
voor deze,

ir. C. Lever
Directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

**Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken van ,
nr. WJZ/, tot tijdelijke vrijstelling van artikel 5, eerste lid, van het Besluit
gebruik meststoffen (Tijdelijke vrijstellingsregeling stuifbestrijding 2013)**

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Infrastructuur en
Milieu;

Gelet op artikel 64, derde lid, van de Wet bodembescherming;

Besluit:

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *bouwland*: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onderdeel d van het Besluit gebruik meststoffen;
- b. *runderdrijfmest*: drijfmest als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel j, van het Besluit gebruik meststoffen, afkomstig van runderen;
- c. *veenkoloniaal gebied*: gronden in de provincie Drenthe, de provincie Groningen ten zuiden van het Eemskanaal en de provincie Overijssel ten noorden van de lijn Zwolle, Ommen en Coevorden;
- d. *zand- of lössgrond*: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onderdeel o van de Meststoffenwet

Artikel 2

- a. Ter voorkoming van schade aan gewassen door winderosie, wordt vrijstelling verleend van het verbod, bedoeld in artikel 5, eerste lid, van het Besluit gebruik meststoffen, voor zover het gaat om de aanwending van runderdrijfmest die gelijkmatig wordt verspreid.

Artikel 3

Artikel 2 is uitsluitend van toepassing:

- a. op percelen bouwland, gelegen op zand- of lössgrond, in veenkoloniaal gebied en op Texel;
- b. indien op het perceel een gewas is ingezaaid, geplant of gepoot;

Artikel 4

Deze regeling treedt in werking met ingang van dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst en vervalt met ingang van 1 juni 2014.

Artikel 5

Deze regeling wordt aangehaald als: Tijdelijke vrijstellingsregeling stuifbestrijding 2014.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

TOELICHTING

Algemeen

Om de ammoniakemissie bij het uitrijden van dierlijke mest te reduceren is het emissiearm aanwenden van dierlijke mest op grond van de Wet bodembescherming (hierna: Wbb) verplicht gesteld. Ingevolge artikel 5, eerste lid, van het Besluit gebruik meststoffen (hierna: Bgm) is het verboden dierlijke meststoffen, zuiveringslib of een mengsel met deze meststoffen te gebruiken op grasland of bouwland, tenzij deze emissiearm worden aangewend. Artikel 64 van de Wbb voorziet in de mogelijkheid van vrijstelling van voornoemd verbod voor bij die vrijstelling aangegeven categorieën van handelingen.

Vrijstelling

Ter bescherming van gewassen tegen schade door winderosie, gold tot 1 januari 2010 voor een veenkoloniaal bouwplan op zand- en lössgronden, alsmede voor Texel, een vrijstelling van het hiervoor genoemde verbod. In het kader van de uitvoering van het vierde actieprogramma inzake de Nitraatrichtlijn is die vrijstelling per genoemde datum beëindigd en is aangekondigd de vrijstelling voor Texel per 2014 te beëindigen. Dit op grond van de overweging dat bevredigende alternatieven beschikbaar zijn. Onderzoek dat afgelopen periode is uitgevoerd naar de effectiviteit van diverse antistruifmiddelen, heeft bevestigd dat er zowel landbouwkundig als milieukundig bevredigende alternatieven zijn voor bovengrondse toepassing van runderdrijfmest. De toepassing van die methoden bleek echter met name in het veenkoloniaal gebied en op Texel op financiële en praktische bezwaren te stuiten. Daarom is besloten voor deze gebieden wederom gebruik van runderdrijfmest toe te staan.

Over de vrijstelling is, overeenkomstig artikel 64, derde lid, van de wet Bodembescherming, de Technische Commissie Bodem (TCB) gehoord. De TCB merkt in haar reactie vanhet volgende op.

1.

Regeldrukeffecten

PM

Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst en vervalt met ingang van 1 juni 2014.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

TCB publicaties gerelateerd aan dit advies:

Advies Vrijstellingsregeling bovengronds aanwenden runderdrijfmest op eigen grasland, TCB A091(2014)

Advies Vrijstellingsregeling stuifbestrijding, TCB A085(2013)

Advies Vrijstelling winderosie, TCB A075(2012)

De commissieleden van de TCB zijn:

Mevr. A. Edelenbosch, voorzitter TCB, openbaar bestuur

Prof.dr. A.P. van Wezel, vicevoorzitter TCB, hoogleraar *Water Quality and Human Health* in de faculteit Geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht en *principle scientist* bij KWR *Watercycle Research Institute*, Nieuwegein

Prof.dr. M.A.P.A. Aerts, hoogleraar systeemecologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en directeur van de afdeling Ecologische Wetenschappen van de VU

Prof.dr. J. Griffioen, hoogleraar waterkwaliteitsbeheer in de faculteit Geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht en onderzoeker milieugeochemie, Deltares, Utrecht

Prof.dr.ir. T. J. Heimovaara, hoogleraar *geo-environmental engineering*, aan de Technische Universiteit Delft

Prof. dr. K. Kalbitz, hoogleraar *Earth Surface Science* in het *Institute for Biodiversity and Ecosystem Dynamics* (IBED) aan de Universiteit van Amsterdam

Dr.ir. J.J. Neeteson, manager business unit Agrosysteemkunde van Plant Research International, Wageningen UR

Prof.dr. A.M. de Roda Husman, hoogleraar *global changes* en milieuoverdraagbare infectieziekten in het *Institute of Risk Assessment Sciences* (IRAS) aan de Universiteit Utrecht en afdelingshoofd Milieu bij het RIVM, Bilthoven

Prof.dr. J.C.H.M. Vangronsveld, hoogleraar biologie en milieukunde aan de universiteit van Hasselt en directeur van het Centrum voor Milieukunde van de Universiteit Hasselt, België

Prof.dr. J.A. van Veen, hoogleraar microbiële ecologie, aan de Universiteit Leiden en hoofd van de afdeling microbiële ecologie, Nederlands Instituut voor Ecologie, Wageningen

Drs. K. de Snoo, ministerieel vertegenwoordiger, directeur Duurzaamheid, Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Het secretariaat van de TCB:

Dr. J. van Wensem, algemeen secretaris/ directeur

Dr.ir. A.E. Boekhold, adviseur, tevens plaatsvervangend algemeen secretaris

Drs. J. Tuinstra, adviseur

Drs. M. ten Hove, adviseur

Drs. C.C.M. Gribling, adviseur

J.A. Oudshoorn, ondersteuner

Dit advies is opgesteld door Sandra Boekhold